

บทที่ 2

รอยต่อวิวิธพันธุ์

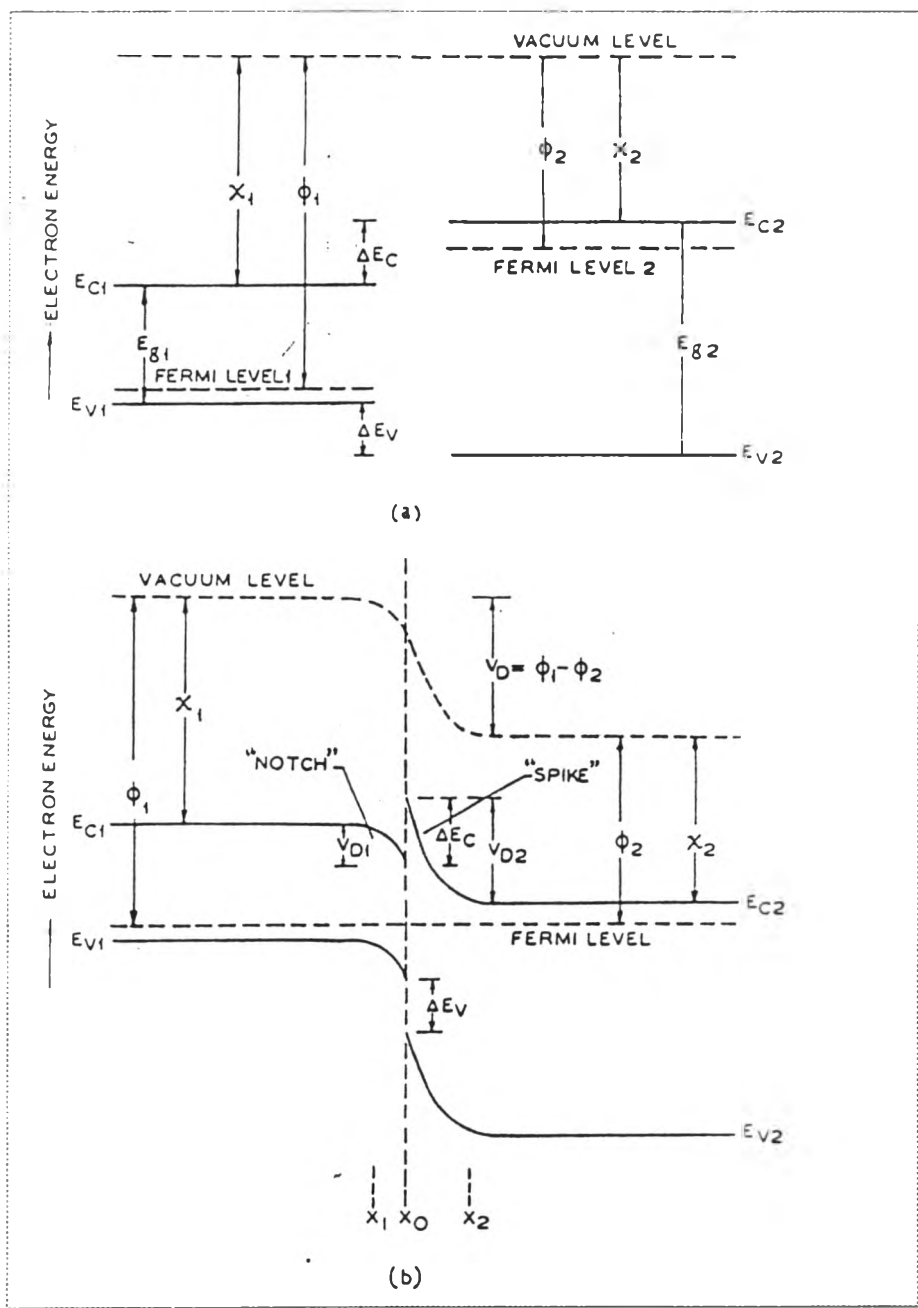
รอยต่อวิวิธพันธุ์คือรอยต่อที่เกิดจากสารกึ่งตัวนำ 2 ชนิดที่มีขนาดของแถบพลังงานว่างต่างกัน โดยสารกึ่งตัวนำทั้งสองอาจมีชนิดของการนำไฟฟ้าที่เป็นชนิดเดียวกันหรือต่างชนิดกันก็ได้

รอยต่อวิวิธพันธุ์แบบฉับพลัน¹

รอยต่อวิวิธพันธุ์ชนิดนี้ จะเป็นรอยต่อระหว่างสารกึ่งตัวนำชนิด n-p และ p-n ซึ่งต่างเป็นอุปกรณ์ที่คล้ายกับรอยต่อเอกพันธ์ n-p หรือ p-n แต่ลักษณะของการอธิบายด้วยแบบจำลองของรอยต่อเอกพันธ์นั้นไม่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในรอยต่อวิวิธพันธุ์ได้ เพราะเนื่องมาจากว่า ในกรณีของรอยต่อวิวิธพันธุ์นั้นสมบัติต่าง ๆ ที่รอยต่อมีความแตกต่างกัน สมบัติต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ แถบพลังงานว่างระดับพลังงานแถบนำและแถบวาเลนซ์ ค่าเวริกฟังก์ชันที่แตกต่างกัน ดังนั้นในส่วนของบทนี้จะทำการพิจารณาแบบจำลองปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับรอยต่อวิวิธพันธุ์แบบฉับพลันดังต่อไปนี้

1. แบบจำลองการแพร่ (diffusion model)

แบบจำลองนี้ได้คิดขึ้นเป็นครั้งแรกโดย R.L Anderson¹ และต่อมาได้ถูกนำมาใช้เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างรอยต่อโดยการตัดผลของไดโพลและสถานะรอยต่อ (interface-states) ออกไป ลักษณะของแถบพลังงานที่เกิดขึ้นเมื่อมีสารกึ่งตัวนำสองชนิด n และ p มาประกบต่อกัน แสดงดังรูปที่ 2.1a และ 2.1b

รูปที่ 2.1 แสดงลักษณะของแถบพลังงาน (a) ก่อนการเกิดรูปแบบของรอยต่อวิวิธพันธุ์แบบฉับพลัน และ (b) หลังการเกิดรูปแบบของรอยต่อวิวิธพันธุ์แบบฉับพลัน

แถบพลังงานที่เกิดขึ้นนี้มีลักษณะที่เรียกว่า spike และ notch เกิดขึ้นในแถบนำพลังงานที่บริเวณรอยต่อ เมื่อค่าอิเล็กตรอนแอฟฟินิตีของสารกึ่งตัวนำชนิด p มากกว่าของสารกึ่งตัวนำชนิด n ($\chi_p > \chi_n$) ในกรณีนี้เนื่องจากว่าสารกึ่งตัวนำสองชนิดนี้มีแถบพลังงานว่าง(E_g), ค่า dielectric constants(ϵ), ค่าอิเล็กตรอนแอฟฟินิตี(χ)และค่าเวิร์กฟังก์ชัน(ϕ)ที่ไม่เท่ากัน จากการสังเกตในรูปที่ 2.1 จะเห็นว่าค่าความแตกต่างของแถบนำพลังงาน (ΔE_c) มีค่าเท่ากับความแตกต่างของค่าอิเล็กตรอนแอฟฟินิตีของสารกึ่งตัวนำทั้งสองชนิดของรอยต่อวิวิธพันธุ์นี้จะมีชั้นของดีพลีชันเกิดขึ้นทั้งสองด้านของรอยต่อและเนื่องจากการตัดผลของสถานะรอยต่อออกไปในแบบจำลองนี้จึงทำให้ช่วงดีพลีชันที่เกิดขึ้นนี้มีประจุเกิดขึ้นในจำนวนเท่ากันทั้งสองด้านแต่มีประจุตรงกันข้าม ค่าศักย์ก่อกั้นภายในทั้งหมด (total built-in voltage V_D) อันเนื่องมาจากความแตกต่างของเวิร์กฟังก์ชันของสารกึ่งตัวนำทั้งสอง ($\phi_p - \phi_n$) จะมีค่าเท่ากับผลรวมของศักย์ก่อกั้นภายในของทั้งสองด้านนั้นคือ

$$V_D = V_{Dp} + V_{Dn}$$

เมื่อ x_0 เป็นตำแหน่งของรอยต่อตามรูปที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของรอยต่อกับระยะในช่วงดีพลีชันทั้งสองด้านสำหรับรอยต่อวิวิธพันธุ์แบบฉับพลัน ซึ่งได้จากการแก้สมการปัวซงของของรอยต่อเอกพันธุ์ จะเป็นคังสมการ

$$(x_0 - x_p) = \sqrt{\frac{2N_A \epsilon_n \epsilon_p V_D}{qN_D(\epsilon_p N_A + \epsilon_n N_D)}} \quad (2.1)$$

และ

$$(x_n - x_0) = \sqrt{\frac{2N_D \epsilon_n \epsilon_p V_D}{qN_A(\epsilon_p N_A + \epsilon_n N_D)}} \quad (2.2)$$

เมื่อ q คือประจุ

ϵ_n, ϵ_p คือค่าคงที่ dielectric ของสารกึ่งตัวนำชนิด n และ p

ความสัมพันธ์ระหว่างศักย์ก่อกำเนิดภายใน V_{Dn} และ V_{Dp} ของแต่ละสารกึ่งตัวนำจะเป็นดังสมการ

$$\frac{V_{Dp}}{V_{Dn}} = \frac{N_D \epsilon_n}{N_A \epsilon_p} \quad (2.3)$$

และความจุของช่วงดีพลีชัน

$$C_{pn} = \sqrt{\left(\frac{aqN_A N_D \epsilon_p \epsilon_n}{2(\epsilon_p N_A + \epsilon_n N_D)} \cdot \frac{1}{V_D} \right)} \quad (2.4)$$

เมื่อมีการไบแอสความต่างศักย์ V เข้าไปตกคร่อมรอยต่อดังนั้นจะได้ว่าสมการข้างบนที่กล่าวมานั้นจะเขียนได้ในรูปใหม่โดยการแทน V_D ด้วย $(V_D - V)$ และแทน V_{Dp} กับ V_{Dn} ด้วย $(V_{Dp} - V_p)$ กับ $(V_{Dn} - V_n)$ เมื่อ $V = V_p + V_n$

ในแบบจำลองของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n นี้เนื่องจากว่าแถบพลังงานของสารกึ่งตัวนำที่รอยต่อมีค่าไม่เท่ากันดังนั้นกระแสที่ผ่านรอยต่อทั้งกระแสอิเล็กตรอนและโฮลจะเป็นขบวนการแพร่ (diffusion) และพาหะที่นำกระแสอิเล็กตรอนจะมีมากกว่าเพราะว่าค่าแพ่งกันอิเล็กตรอนจะมีค่าน้อยกว่าโฮล

เมื่อไม่คำนึงถึงกระแสที่เกิดจากขบวนการเกิดและขบวนการรวมตัวจะได้ความสัมพันธ์ของกระแส-ความต่างศักย์เป็นดังสมการ

$$I = A \exp\left(-\frac{qV_{Dn}}{kT}\right) \left[\exp\left(\frac{qV_n}{kT}\right) - \exp\left(-\frac{qV_p}{kT}\right) \right] \quad (2.5)$$

เมื่อ V_p และ V_n เป็นส่วนของศักย์ไบแอสที่ตกคร่อมด้านสารกึ่งตัวนำชนิด p และ n ดังรูปที่ 2.2

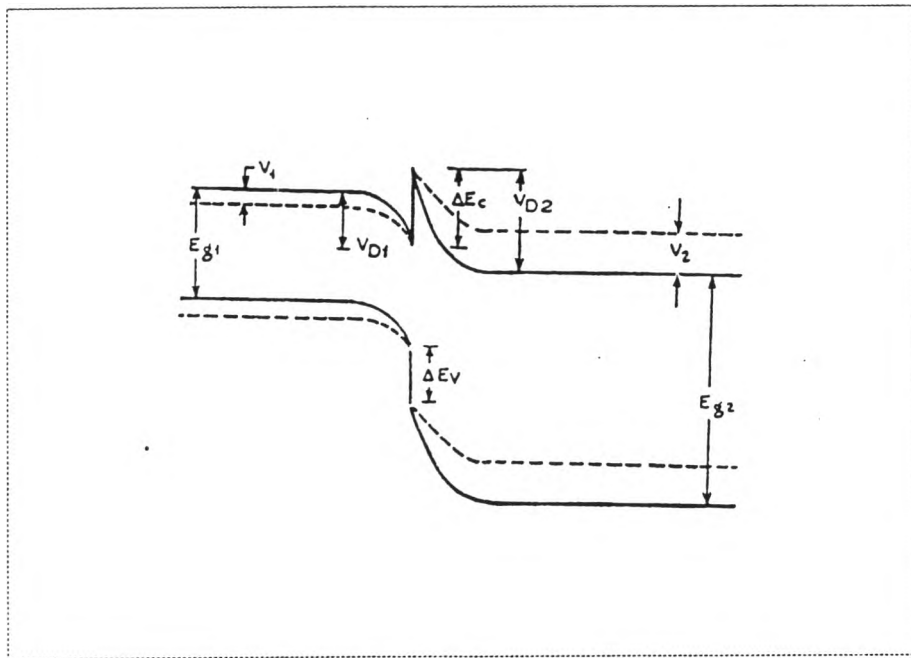
$$A = aqXN_D \left(\frac{D_{np}}{\tau_{np}} \right)^{1/2}$$

X คือ สัมประสิทธิ์การทะลุผ่านของอิเล็กตรอนข้ามรอยต่อ

a คือ พื้นที่ของรอยต่อ

D_{np} คือ ค่าคงที่ของการแพร่ผ่านของอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ p

τ_{np} คือ ช่วงชีวิตของอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ p

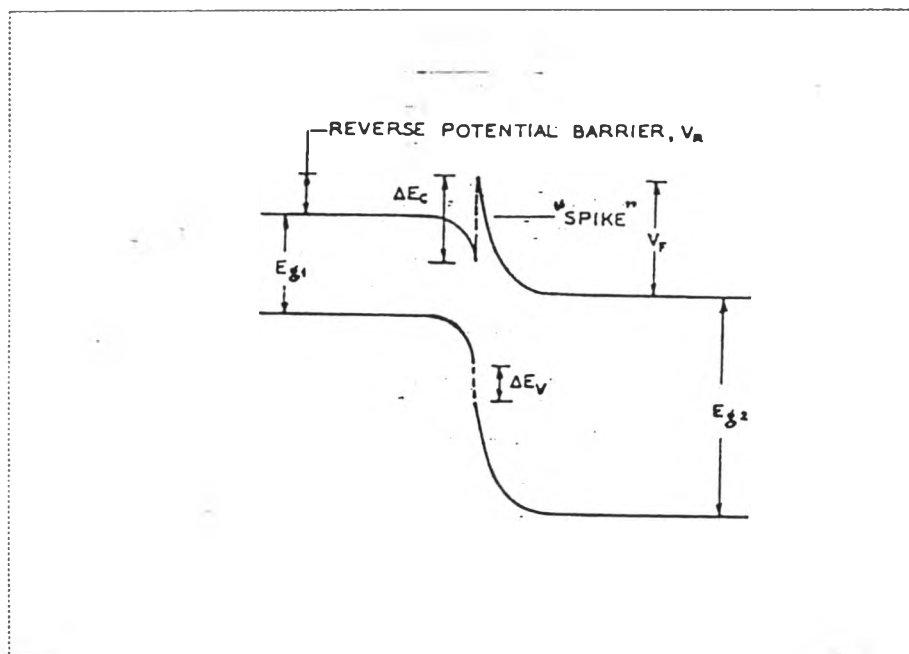
รูปที่ 2.2 แสดงแถบพลังงานของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n แบบฉับพลันที่เปลี่ยนไปจากเมื่อยังไม่มีไบแอส (เส้นประ) และภายใต้การไบแอสตรง (เส้นทึบ)

จากทอมแรกในสมการที่ 2.5 เป็นส่วนของการไบแอสตรงและทอมที่สองแสดงถึงความสัมพันธ์ของการไบแอสกลับ ถ้า $V_n = V/\eta$ แล้ว $V_p = (1 - 1/\eta)V$ และค่ากระแสที่แปรตามค่าเอกซ์โปเนนเชียลของศักย์ที่ไบแอสทั้งไบแอสตรงและไบแอสกลับ

แบบจำลองนี้สามารถนำไปอธิบายถึงลักษณะแถบพลังงานที่เกิดขึ้นสำหรับรอยต่อวิวิธพันธุ์ได้แต่จากการทดลองพบว่า ลักษณะกระแสที่เกิดขึ้นจริง ๆ นั้นน้อยกว่าที่คำนวณได้จากสมการ ซึ่งการที่ความสัมพันธ์ของกระแสขึ้นกับความต่างศักย์และอุณหภูมิดังที่อธิบายในสมการที่ 2.5 นั้นไม่เพียงพอ อาจต้องนำผลจากปรากฏการณ์อื่นเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

2. แบบจำลองการปลดปล่อย (emission model)

แบบจำลองนี้เป็นการนำแบบจำลองพลังงานจลน์แบบคลาสสิกร่วมกับแบบจำลองการแพร่มาใช้เพื่อหาค่ากระแสที่ปลดปล่อยออกมา และพาหะข้างน้อยที่อยู่ในช่วงดีพลีชัน ตัวอย่างเช่นในกรณีของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n แบบฉับพลันแสดงในรูปที่ 2.3 เมื่อการขนส่งประจุส่วนใหญ่เกิดเนื่องจากอิเล็กตรอนเป็นหลัก ขบวนการที่เกิดขึ้นสองชนิดที่ถูกนำมาใช้ในการอธิบายลักษณะกระแส-ความต่างศักย์ที่เกิดขึ้นคือ ในรอยต่อแบบเอกพันธุ์เมื่อพาหะข้างน้อยที่เกิดที่ขอบของดีพลีชันเป็นตัวจำกัดการไหลของกระแส และในรอยต่อของโลหะ-สารกึ่งตัวนำที่มีกำแพงศักย์บนด้าน n ของรอยต่อวิวิธพันธุ์ เป็นตัวจำกัดการไหลของกระแส และกรณีสุดท้ายเมื่อมีการไบแอสย้อนกลับอย่างมากขึ้นที่รอยต่อ ดังแสดงในรูปที่ 2.3 ขณะที่ขบวนการจำกัดกระแสโดยพาหะข้างน้อยนั้นกำหนดโดย spike ที่ด้านล่างของแถบนำพลังงานที่นอกบริเวณดีพลีชันของสารกึ่งตัวนำชนิด p

รูปที่ 2.3 แสดงแถบพลังงานเมื่ออยู่ในสภาวะไม่สมดุลของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n แบบฉับพลัน

ในการวิเคราะห์หลักขณะเฉพาะกระแส-ความต่างศักย์ โดยไม่คิดถึงขบวนการเกิด-การรวมกันของประจุที่เกิดขึ้นตามรูปที่ 2.3 จะได้ความสัมพันธ์ดังสมการ

$$I = \frac{I_s [\exp(qV/kT) - 1]}{(1 + I_s/I_d)} \quad (2.6)$$

เมื่อ

$$I_s = aqN_{Dp} \left(\frac{D_{np}}{\tau_{np}} \right)^{1/2} \quad (2.7)$$

I_s คือค่ากระแสอิ่มตัวสำหรับรอยต่อเอกพันธุ์ p-n และ

$$I_d = \frac{1}{2} a q X_m N_{Dn} \bar{v}_n \exp \left[-\frac{q}{kT} (V_F + V) \right] \quad (2.8)$$

เมื่อ I_d คือกระแสจำกัดที่ปลดปล่อยออกมา

V คือความต่างศักย์ที่ไบแอสเข้าไป

a คือพื้นที่ของรอยต่อ

N_{Dp}, N_{Dn} คือ พาหะผู้ให้ที่อยู่ในด้าน p และ n

V_F คือค่าแฟงศักย์ตามรูปที่ 2.3

D_{np} คือค่าคงที่การแพร่ของอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ p

τ_{np} คือค่าช่วงชีวิตของอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ p

X_m คือสัมประสิทธิ์การทะลุผ่านที่เป็นการรวมกันของแบบคลาสสิกกับแบบการแพร่

m_n^* คือค่ามวลยังผลของอิเล็กตรอนในด้าน n

$\bar{v} = \sqrt{2kT/\pi m_n^*}$ คือค่าอัตราเร็วเฉลี่ยของอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ n

สมการที่ 2.6 สามารถนำมาเขียนใหม่ให้อยู่ในรูปที่คล้ายกับสมการที่เป็นขบวนการแพร่แบบ 2.5 ได้ดังนี้

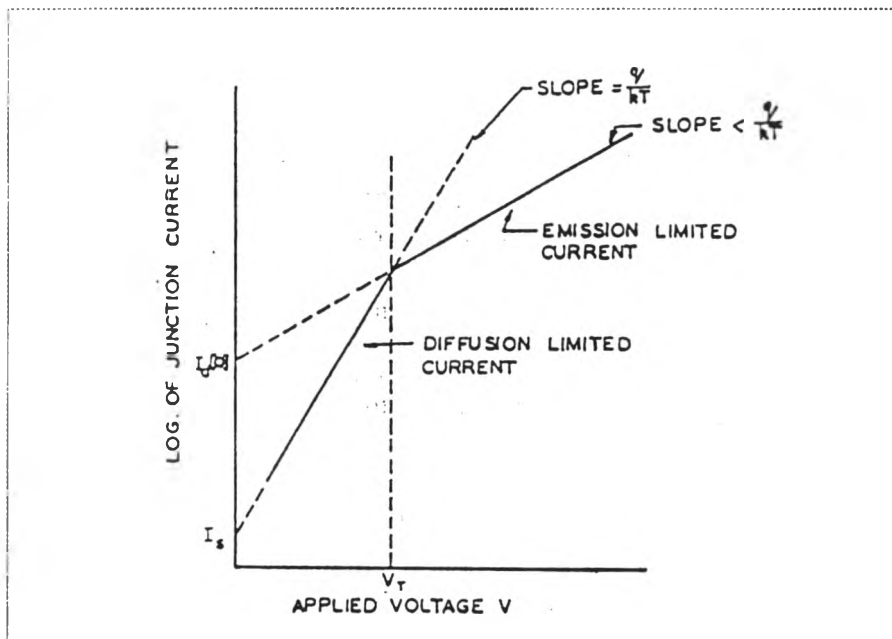
$$I = \frac{1}{2} a q X_m N_{Dn} \bar{v}_n \exp(-qK_n V_D/kT) \cdot [\exp(qK_n V/kT) - \exp(-qK_p V/kT)] \quad (2.9)$$

เมื่อ $K_n = (1 + N_{Dn} \epsilon_n / N_A \epsilon_p)^{-1}$

$K_p = (1 - K_n)$

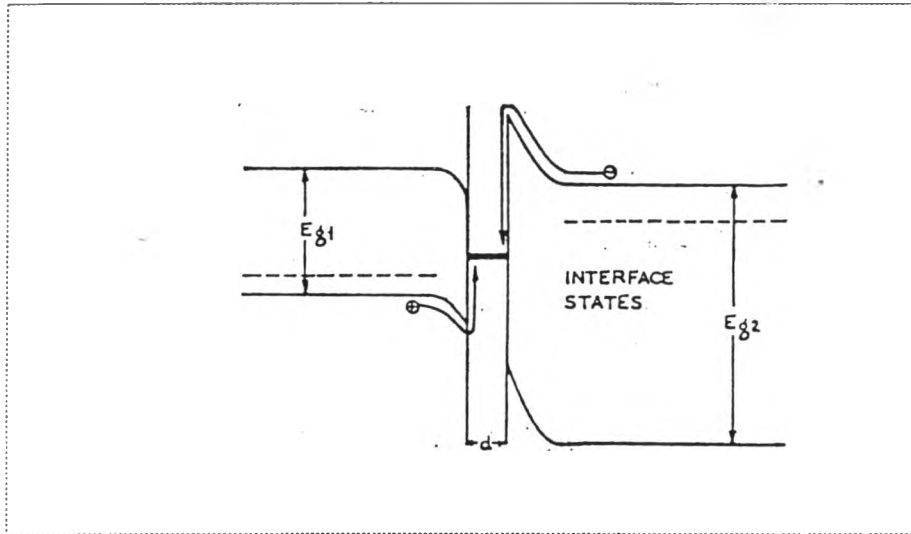
สำหรับในสมการที่ 2.6 จะเห็นว่าในอัตราส่วน I_s/I_d ถ้า $I_s \ll I_d$ แล้วกระแสทั้งหมดจะเป็นไปตามการนำกระแสแบบไดโอดรอยต่อเอกพันธ์ แต่ถ้า $I_s \gg I_d$ ก็ตรงตรงกับทฤษฎีของไดโอดที่มีการขบวนการปลดปล่อย ลักษณะกระแส-ความต่างศักย์ที่มีผลของการปลดปล่อยแสดงดังรูปที่ 2.4 ซึ่งเป็นผลทำให้ค่าของกระแสลดลงที่ค่าศักย์วิกฤต (V_T) ค่าหนึ่ง

รูปที่ 2.4 แสดงลักษณะเฉพาะกระแส-ความต่างศักย์ของรอยต่อเมื่อมีผลของการปลดปล่อย

3. แบบจำลองการปลดปล่อย-การรวมตัว (emission-recombination model)

แบบจำลองนี้เสนอโดย U. Dolega ซึ่งอาศัยสมมติฐานที่ว่าด้วยชั้นบาง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างรอยต่อมีผลอย่างรุนแรงต่อเลทติสและการรวมตัวกันอย่างรวดเร็วทำให้อิเล็กตรอนและโฮลจะไหลข้ามกำแพงศักย์เข้าหารอยต่อได้ก็ด้วยการปลดปล่อยเนื่องจากความร้อน แถบพลังงานในสภาวะสมดุลสำหรับรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n แบบจับปล้นที่อธิบายแบบจำลองนี้แสดงดังรูปที่ 2.5 ซึ่งคล้ายกับรอยต่อโลหะ-สารกึ่งตัวนำสองชั้นมาประกบกันเป็นอนุกรมโดยการนำกระแสจะขึ้นกับศักย์ที่ไบแอส

รูปที่ 2.5 แสดงขบวนการปลดปล่อย-การรวมตัวของรอยต่อวิวิธพันธุ์

ลักษณะของกระแส-ความต่างศักย์ในด้านไบแอสตรงที่ได้จากแบบจำลองนี้จะแสดงดังสมการ

$$I = I_s \left[\exp\left(\frac{qV}{nkT}\right) - 1 \right] \quad (2.10)$$

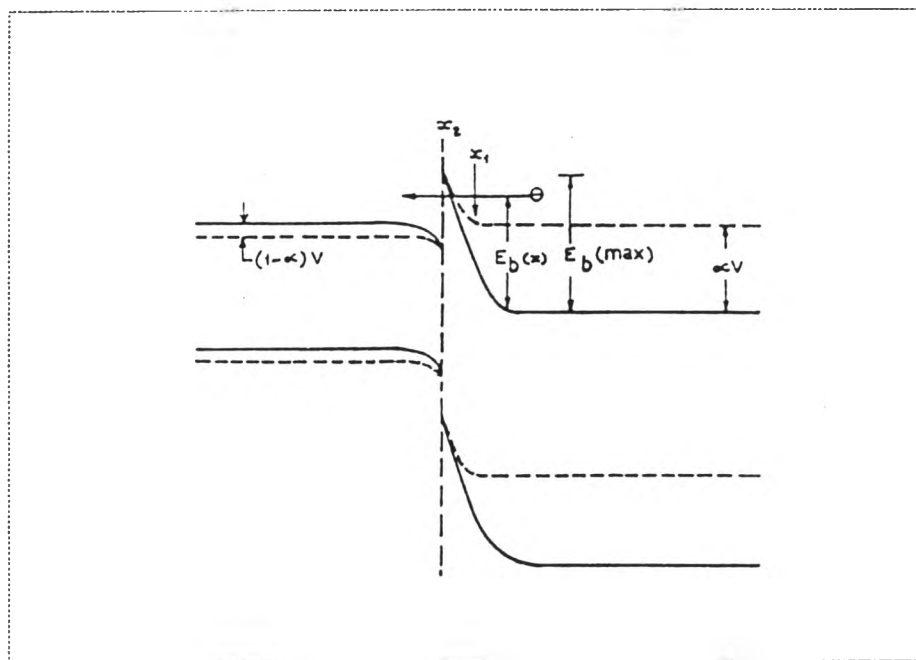
โดยที่

$$I_s = B \exp\left(-\frac{qV_D}{nkT}\right) \quad (2.11)$$

เมื่อ B ขึ้นกับอุณหภูมิและค่าของ n ในสมการขึ้นกับอัตราส่วนของความหนาแน่นของความไม่สมบูรณ์ในสารกึ่งตัวนำทั้งสอง ค่าความชันของเส้นกราฟในช่วงไบแอสตรงจะอยู่ระหว่าง q/kT และ $q/2kT$ (นั่นคือค่า n จะมีค่าระหว่าง 1 และ 2) เมื่อใช้แบบจำลองนี้อธิบายกระแสทางด้านการไบแอสกลับพบว่าค่ากระแสเพิ่มขึ้นแบบเอ็กซ์โปเนนเชียลกับค่าของความต่างศักย์ แต่ความต้านทานขณะไบแอสกลับมีค่าสูงสุด

4. แบบจำลองการทะลุผ่าน (tunnelling model)⁴

การใช้ขบวนการทะลุผ่านในการอธิบายลักษณะเฉพาะกระแส-ความต่างศักย์ของรอยต่ออวิวิธพันธุ์นี้ได้เสนอโดย R.H. Rediker, S. Stopek และ J.H.R. Ward โดยอาศัยพื้นฐานในการพิจารณาให้อิเล็กตรอนต้องสามารถข้ามหรือทะลุผ่านกำแพงศักย์ในสารกึ่งตัวนำชนิด n ที่มีแถบพลังงานว่างแบบกว้างได้ โดยการไหลของประจุอาจไหลจากด้าน n ไป ด้าน p หรือจาก p ไปด้าน n แสดงดังรูปที่ 2.6 การไหลของอิเล็กตรอนภายใต้การไบแอสนี้เป็นผลเนื่องมาจากการปลดปล่อยเนื่องจากความร้อนหรือเนื่องมาจากการทะลุผ่านกำแพงศักย์จะขึ้นอยู่กับสมบัติของสารกึ่งตัวนำชนิด n

รูปที่ 2.6 แสดงแบบจำลองการทะลุผ่านที่เกิดขึ้นในแถบพลังงานของ Anderson

จากการประมาณด้วยวิธีแบบคลาสสิก WKB approximation และมีการทะลุผ่านจากด้านล่างของแถบนำพลังงาน สำหรับในกรณีที่ แสดงดังในรูปที่ 2.6 การทะลุผ่านของอิเล็กตรอนที่เป็นไปได้ที่ด้านล่างของแถบพลังงานเมื่อมีการไบแอสตรงจะเป็นดังสมการ

$$T = \exp \left[-2 \int_{x_1}^{x_2} \frac{[2m_n^* \{E_b(x) - q\alpha V\}]^{1/2}}{\hbar} dx \right] \quad (2.12)$$

เมื่อ $E_b(x)$ เป็นความสูงของกำแพงศักย์ที่จุด x ใด ๆ ที่เหนือระดับของแถบนำพลังงาน และ αV เป็นส่วนของความต่างศักย์ที่ไบแอสให้ซึ่งเป็นผลให้แถบนำพลังงานของสารกึ่งตัวนำ n สูงขึ้น, m_n^* เป็นมวลยังผลของอิเล็กตรอนในสารกึ่งตัวนำ n

เมื่อ $E_b(x)$ เป็นฟังก์ชันของ x ซึ่งจะให้คำตอบของสมการที่ 2.12 ได้หลายคำตอบ สำหรับกรณีเชิงเส้น (เช่น ค่าของสนาม F_0 มีค่าคงที่ในช่วงการส่งผ่าน) Rediker และคณะได้ทำการประมาณค่าคำตอบของสมการได้ดังนี้คือ

$$T \approx \exp \left[-\frac{4}{3} (2m_n^*)^{1/2} \frac{\{E_b(\max)\}^{3/2}}{\hbar F_0} \right] \cdot \exp \left[2(2m_n^*)^{1/2} \frac{\{E_b(\max)\}^{1/2}}{\hbar F_0} q\alpha V \right] \quad (2.13)$$

เมื่อ $E_b(\max)$ เป็นค่าสูงสุดของกำแพงศักย์เทียบกับขอบล่างของแถบนำเมื่อไม่มีการไบแอส กำแพงศักย์ที่เกิดขึ้นมีลักษณะเป็นรูปพาราโบลาและคล้ายกับที่วิเคราะห์โดย Van Ruyven

กระแสที่เกิดจากขบวนการทะลุผ่านนี้มีค่าเท่ากับผลคูณของค่าความเป็นไปได้ของการทะลุผ่านจากสมการที่ 2.12 กับค่าฟลักซ์ของอิเล็กตรอนที่ตกกระทบ ดังนั้นในแบบจำลองนี้เมื่อมีขบวนการทะลุผ่านกำแพงศักย์ที่ใหญ่มาก ๆ ก็จะมีการปลดปล่อย

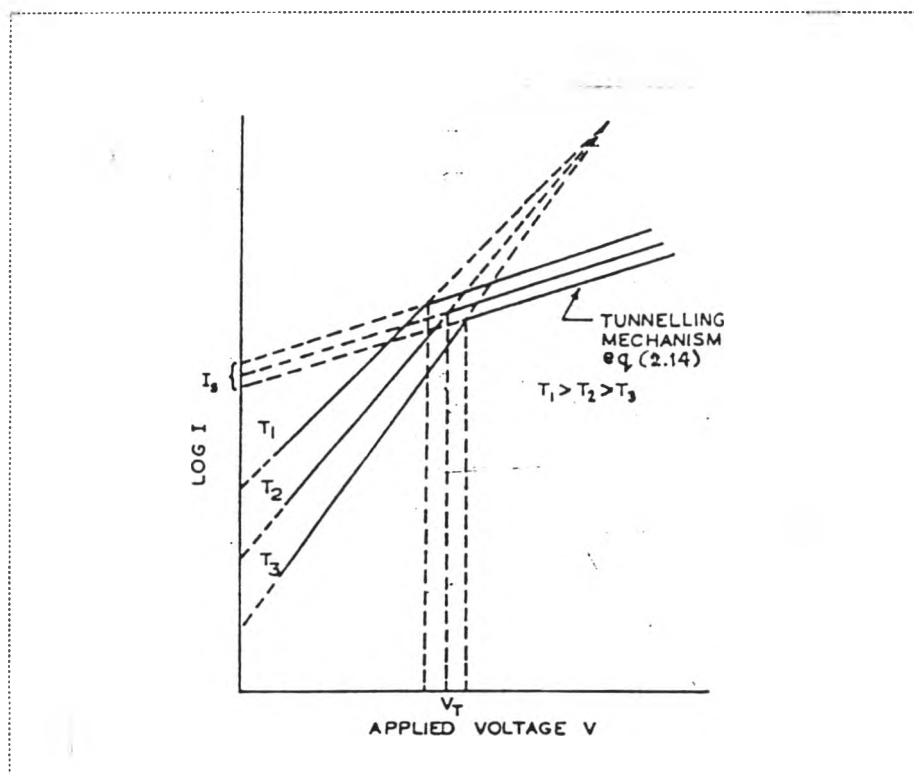
ความร้อนออกมาเหนือกำแพงศักย์ ในกรณีทั่วไปสำหรับลักษณะกระแส-ความต่างศักย์
เมื่อมีการไบแอสตรง ก็จะได้สมการ

$$I = I_s(T)\exp(V/V_0) \quad (2.14)$$

เมื่อ V_0 เป็นค่าคงที่และ $I_s(T)$ เป็นฟังก์ชันเพิ่มค่าตามอุณหภูมิอย่างช้า ๆ
นอกจากนี้ยังพบว่าค่าของ $I_s(T)$ เป็นสัดส่วนกับ $\exp(T/T_0)$ ดังนั้นสมการที่ 2.14 จะเขียนได้
ใหม่เป็น

$$I = I_{s0}\exp(T/T_0)\exp(V/V_0) \quad (2.15)$$

เมื่อ I_{s0} , T_0 และ V_0 เป็นค่าคงที่

รูปที่ 2.7 ผลจากการทดลองแสดงความสัมพันธ์ของ $\ln I$ กับความต่างศักย์ที่ทำการไบแอส
ของรอยต่อ p-n ที่อุณหภูมิต่างกัน

จากสมการดังกล่าวข้างต้นเป็นความสัมพันธ์ที่บอกถึงความต่างศักย์ ตกคร่อมและอุณหภูมิปรากฏเป็นฟังก์ชันที่แยกกันได้ นั่นคือ $\frac{\delta(\ln I)}{\delta V}$ ไม่ขึ้นกับอุณหภูมิ และค่ากระแสขึ้นกับอุณหภูมิแบบเอกซ์โปเนนเชียล ($\ln I \propto T$)

5. แบบจำลองการทะลุผ่าน-การรวมตัว (Tunnelling-recombination model)⁴

A.R. Riben และ D.L. Feucht⁴ ได้เสนอแบบจำลองที่อาศัยพื้นฐานขบวนการทะลุผ่านแถบพลังงาน (band-to-band tunnelling) ร่วมกันกับขบวนการรวมตัว โดยขบวนการที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ในแบบจำลองนี้แสดงดังรูปที่ 2.8 ซึ่งในแบบจำลองแสดงถึงการทะลุผ่านของอิเล็กตรอนจากแถบนำพลังงานของสารกึ่งตัวนำชนิด n ที่มีช่องว่างแถบพลังงานกว้างไปยังสถานะที่อยู่ระหว่างแถบพลังงานในสารกึ่งตัวนำชนิด p ที่มีช่องว่างแถบพลังงานแคบกว่า จากนั้นเกิดการรวมตัวเข้ากับโฮล หรือการทะลุผ่านของโฮลจากสารกึ่งตัวนำ p ไปยัง occupied states ในแถบนำของสารกึ่งตัวนำ n และจากนั้นเกิดการรวมตัวเข้ากับอิเล็กตรอน (ในกรณีไบแอสกลับ) ถ้ามีการทะลุผ่านที่ด้านล่างของแถบนำพลังงานหรือด้านบนของแถบวาเลนซ์แล้วขบวนการเหล่านี้จะนำไปสู่ในรูปความสัมพันธ์ของกระแสขณะไบแอสตรง จะแสดงดังนี้

$$I = B \exp[-\alpha(V_D - V)] \quad (2.16)$$

เมื่อ B เป็นฟังก์ชันที่ขึ้นกับ V และ T, V_D เป็นความต่างศักย์การแพร่, V เป็นความต่างศักย์ที่ไบแอสให้กับระบบ และ α จะขึ้นกับค่ามวลยังผลของอิเล็กตรอนในบริเวณต้องห้าม (forbidden region), ค่าคงที่ไดอิเล็กตริก, ความเข้มข้นพาหะในสถานะสมดุล และ รูปแบบที่แน่นอนของกำแพงศักย์ที่กั้น, สำหรับการประมาณค่าของกำแพงศักย์เชิงเส้น (เมื่อสนามมีค่าคงที่กับตำแหน่ง) ในบริเวณเคลื่อนย้าย และการทะลุผ่านส่วนใหญ่ที่เกิดในสารกึ่งตัวนำชนิด n

$$\alpha = \frac{4}{3\hbar} \left(\frac{m_n^* \epsilon_n}{N_{Dn}} \right)^{1/2} \quad (2.17)$$

เมื่อ m_n^* , ϵ_n และ N_{Dn} เป็นค่าของสารกึ่งตัวนำชนิด n

เนื่องจากขบวนการทะลุผ่านมีหลายขั้นตอนที่เป็นไปได้แสดงดังในรูปที่ 2.8 ทำให้ค่าของ α ที่ได้จากการคำนวณด้วยทฤษฎีกับค่าที่ได้จากการทดลองไม่สอดคล้องกันนัก ดังนั้นจึงต้องคำนึงถึงผลของสถานะต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ด้วย ซึ่งสถานะเหล่านี้ก็คือกับดักประจุนั่นเอง

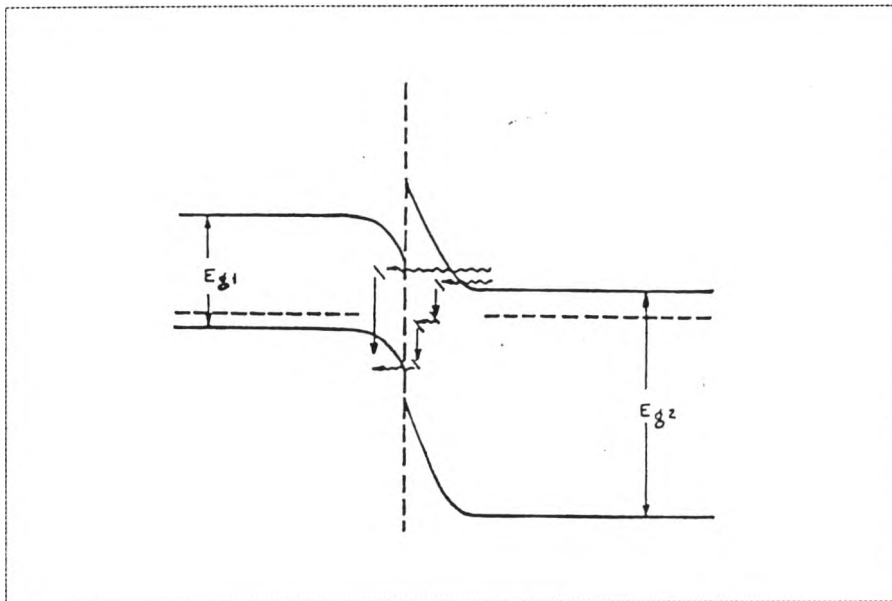
Riben และ Feucht ได้เสนอแบบจำลองทะลุผ่าน Zener ขึ้น (แสดงดังรูป 2.9) เพื่ออธิบายพฤติกรรมของกระแสไบแอสกลับเป็นฟังก์ชันกับความต่างศักย์และอุณหภูมิ โดยใช้แบบจำลองนี้ร่วมกับหลักการของกำแพงศักย์เชิงเส้นและขบวนการทะลุผ่านในสารกึ่งตัวนำ n จะได้ความสัมพันธ์กระแสขณะไบแอสกลับอยู่ในรูป

$$I = C \exp[-A(V_D - V)^{-1/2}] \quad (2.18)$$

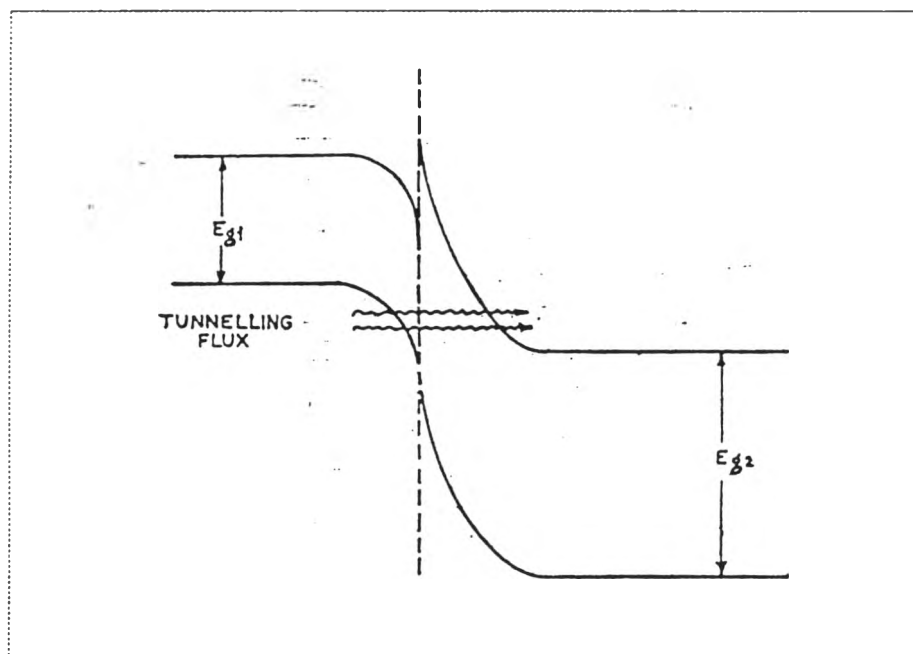
เมื่อ

$$A = \frac{4}{3\hbar} \left(\frac{m_n^* \epsilon_n}{N_{Dn}} \right)^{1/2} E_{gn}^{3/2}$$

เมื่อ $m_n^*, \epsilon_n, N_{Dn}$ และ E_{gn} หมายถึงค่าของสารกึ่งตัวนำ n

รูปที่ 2.8 แสดงแถบพลังงานของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n แบบฉับพลันเมื่อมีการไบแอสตรง โดยมีขบวนการทะลุผ่าน-ขบวนการเกิด เกิดขึ้นระหว่างรอยต่อ

รูปที่ 2.9 แสดงแถบพลังงานของรอยต่อฉนวน p-n ภายใต้การไบแอสกลับแสดงให้เห็นถึงขบวนการทะลุผ่าน

ลักษณะของแถบพลังงาน (band profiles) †

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้เราทราบว่า ลักษณะของแถบพลังงานของรอยต่อวิวิธพันธุ์มีบทบาทสำคัญทำให้เข้าใจถึงกลไกการขนส่งที่เกิดขึ้น โดยหลักการพื้นฐานแล้วลักษณะของแถบพลังงานนั้นจะขึ้นอยู่กับค่าอิเล็กตรอนแอฟฟินิตี (χ_n, χ_p) , ความของช่องว่างแถบพลังงาน (E_{gn}, E_{gp}) และค่าเวิร์กฟังก์ชัน (ϕ_n, ϕ_p) ของสารกึ่งตัวนำทั้งสอง รูปแบบของแถบพลังงานรอยต่อวิวิธพันธุ์ที่เป็นไปได้ได้เสนอโดย Anderson ซึ่งจะเป็นแถบพลังงานแบบง่าย ๆ ไม่คำนึงถึงสถานะรอยต่อและแบบจำลองเหล่านี้จะใช้เป็นพื้นฐานสำหรับการพิจารณาในรอยต่อวิวิธพันธุ์อื่น ๆ ต่อไป ลักษณะของแถบพลังงานที่เป็นไปได้อีกมีถึง 4 ลักษณะ แสดงดังตารางที่ 2.1

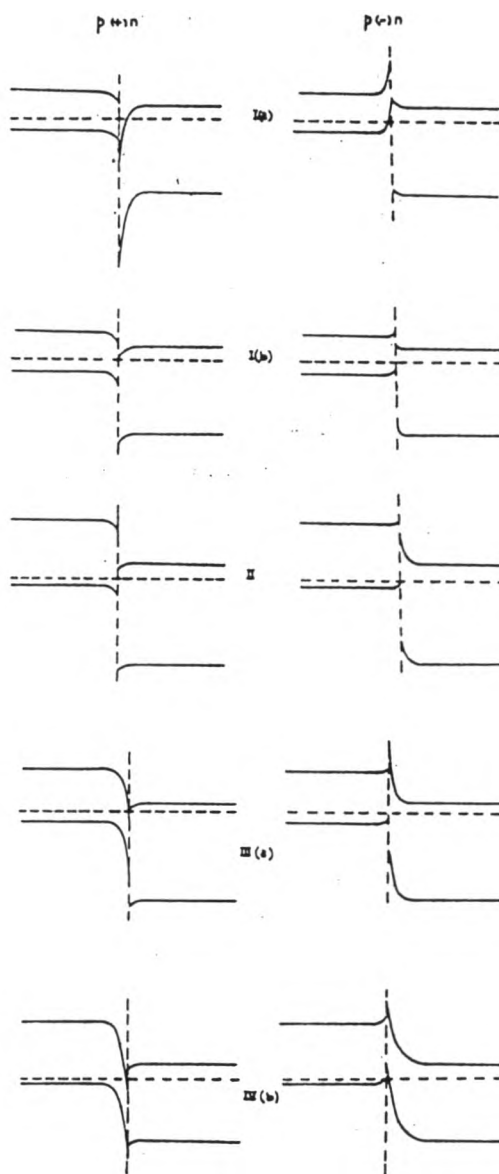
ตารางที่ 2.1 แสดง ความสัมพันธ์ของพลังงานที่เกี่ยวข้องของในแถบพลังงานเมื่อขณะสมดุล
ของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n เมื่อ $E_{gn} < E_{gp}$

Case	Conditions	Current-voltage relation	Equilibrium energy band profile
I	$\chi_1 < \chi_2$ $\phi_1 < \phi_2$	(a) $\chi_2 > \chi_1 + E_{g1}$ $I = A \exp \left[-\frac{q(\Delta E_s - V_{D2})}{kT} \right]$ $\times \left[\exp \left(\frac{qV_2}{kT} \right) - \exp \left(-\frac{qV_1}{kT} \right) \right]$ where (refer to Fig.2.2) $V_D = V_{D1} + V_{D2}$ $V = V_1 + V_2$ $\Delta E_s = \chi_2 - \chi_1$ $A = aq\chi N_{D2} \left(\frac{D_{n1}}{\tau_{n1}} \right)^{1/2}$	
		(b) $\chi_2 < \chi_1 + E_{g1}$ The expression for I is the same as in (a)	
II	$\chi_1 < \chi_2 < \chi_1 + E_{g1}$ $\phi_1 > \phi_2$	$I = A \exp \left[-\frac{q(\Delta E_s + V_D)}{kT} \right]$ $\times \left[\exp \left(\frac{qV}{kT} \right) - 1 \right]$ where the expressions for ΔE_s , V_D , V and A are the same as in case I	
III	$\chi_1 > \chi_2$ $\phi_1 > \phi_2$ $\chi_1 + E_{g1} < \chi_2 + E_{g2}$	(a) $V_{D1} > \Delta E_c$ $I = A \exp \left[-\frac{q(V_D - \Delta E_s)}{kT} \right]$ $\times \left[\exp \left(\frac{qV}{kT} \right) - 1 \right]$ where $\Delta E_s = \chi_1 - \chi_2$ and V_D , V and A are the same as in case I. Under forward bias when $V_{D1} - V_1 < \Delta E_s$, $I = A \exp \left[-\frac{qV_{D2}}{kT} \right] \left[\exp \left(\frac{qV_2}{kT} \right) - \exp \left(-\frac{qV_1}{kT} \right) \right]$	
		(b) $V_{D1} < \Delta E_c$ The expression for I is the same as in (a)	

ตารางที่ 2.1 แสดง ความสัมพันธ์ของพลังงานที่เกี่ยวข้องของในแถบพลังงานเมื่อขณะสมดุล
ของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n เมื่อ $E_{gn} < E_{gp}$ (ต่อ)

Case	Conditions	Current-voltage relation	Equilibrium energy band profile
III (cont.)		<p>(b) $V_{D1} < \Delta E_c$</p> $I = A \exp\left[-\frac{qV_{D2}}{kT}\right] \left[\exp\left(\frac{qV_2}{kT}\right) - \exp\left(-\frac{qV_1}{kT}\right) \right]$ <p>where the expressions for ΔE_c, V_D, V and A are the same as in case III(a). Under reverse bias when $V_{D1} + V_1 > \Delta E_c$</p> $I = A \exp\left[-\frac{q(V_D - \Delta E_c)}{kT}\right] \times \left[\exp\left(-\frac{q V_1 }{kT}\right) - 1 \right]$	
IV	$\chi_1 > \chi_2$ $\chi_1 < \chi_2 + E_{g2}$ $< \chi_1 + E_{g1}$	<p>(a) $V_{D1} > \Delta E_c$</p> <p>The expression for I is the same as in case III(a)</p> <p>(b) $V_{D1} < \Delta E_c$</p> <p>The expression for I is the same as in case III(b)</p>	

ลักษณะของแถบพลังงานเมื่อมีผลของสถานะรอยต่อแสดงดังรูปที่ 2.9
 ซึ่งลักษณะจะขึ้นอยู่กับประจุสุทธิของสถานะรอยต่อ

รูปที่ 2.10 แสดงแถบพลังงานเมื่อมีผลของสถานะรอยต่อ ของรอยต่อวิวิธพันธุ์ p-n เมื่อ
 ประจุของสถานะที่รอยต่อเป็นบวก (+) และ ลบ(-)